

การยกระดับศักยภาพการเพาะเลี้ยงไก่พื้นเมืองเชิงธุรกิจแบบครบวงจร

Enhancing Indigenous Chicken Farming Potential for a Complete Business

ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี¹ อุมาวดี เดชธำรงค์² ดาครินทร์พัชร สุธรรมดี³
และเสกสรรค์ สนวา⁴

Chartnarongsak Sutamdee¹, Umawadee Dejthamrong²,
Dasarinphat Suthamdee³ and Seksan Sonwa⁴

Received : May 26, 2022; Revised : July 20, 2022; Accepted : July 28, 2022

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาระบบ และนวัตกรรมเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงและการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจไก่พื้นเมืองแบบครบวงจร และ 2) จัดกิจกรรมถอดบทเรียนร่วมกับกลุ่มเกษตรกรเพื่อหาแนวทางการยกระดับศักยภาพการเพาะเลี้ยงไก่พื้นเมืองเชิงธุรกิจแบบครบวงจร การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองใหม่มาติโมเดล จำนวน 50 คน ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เก็บข้อมูลลักษณะปฐมภูมิ โดยใช้ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณาค่าร้อยละ และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาระบบ และนวัตกรรมเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงและการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจไก่พื้นเมืองแบบครบวงจร พบว่า องค์ความรู้ที่นำไปถ่ายทอดแก่เกษตรกร ได้แก่ (1) องค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการเพาะเลี้ยงและพัฒนาไก่พื้นเมืองเชิงธุรกิจ ระบบการเลี้ยงไก่พื้นเมือง (2) องค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตอาหารไก่พื้นเมืองลดต้นทุน

¹⁻³คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ; Faculty of Political Science, Chaiyaphum Rajabhat University, Thailand; e-mail : sutamdee_22@hotmail.com

⁴คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด; Faculty of Law and Politics, Roi Et Rajabhat University, Thailand; e-mail : seksan@reru.ac.th

“กากมันสำปะหลังหมักยีสต์” และ (3) องค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการตลาดเพื่อส่งเสริมการขายไม่มีชีวิต ไก่สดชำแหละ และผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปจากเนื้อไก่พื้นเมือง

ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของเกษตรกรจากการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาระบบและถ่ายทอดนวัตกรรมเทคโนโลยีการผลิตไก่พื้นเมืองเพื่อเพิ่มมูลค่าเชิงพาณิชย์แบบครบวงจรในพื้นที่อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรม มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านที่เกษตรกรมีความพึงพอใจมากที่สุด คือ 4.98 อยู่ 2 ด้าน คือ ด้านกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ และด้านวิทยากร มีค่าเฉลี่ยที่ 4.98

ผลการถอดบทเรียนร่วมกับกลุ่มเกษตรกรเพื่อหาแนวทางการยกระดับศักยภาพการเพาะเลี้ยงไก่พื้นเมืองเชิงธุรกิจแบบครบวงจร พบว่า ในระยะเริ่มแรกเกษตรกรในกลุ่มวิสาหกิจเลี้ยงไก่พื้นเมืองบ้านใหม่นาดีโมเดล ที่เข้ามาเป็นสมาชิกยังไม่มีความเชื่อมั่นว่าจะสามารถเลี้ยงและขายไก่มีรายได้อย่างแท้จริง เพราะอาชีพเดิมคือการเกษตร ปลูกมัน อ้อย และข้าวเกษตรกรจึงมองเป็นเรื่องทำขาย เมื่อดำเนินการไปในระยะแรกๆเกิดปัญหาคือ ภัยธรรมชาติน้ำท่วมจังหวัดชัยภูมิ เกิดความเสียหาย ตลาดไก่มีชีวิตปิดตัวลงทำให้เกษตรกรท้อแท้ และไม่เห็นผลที่ได้รับ ปศุสัตว์อำเภอจตุรัส ได้ลงพื้นที่แก้ไขปัญหามา และให้กำลังใจ เช่นจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ หาแหล่งเงินกู้ให้กับกลุ่มเลี้ยงไก่ พร้อมทั้งส่งเสริมอุปกรณ์การเลี้ยงบางส่วนตอนนี้เกษตรกรมีกำลังใจและสามารถขับเคลื่อนกลุ่มไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ (Keywords) : การยกระดับศักยภาพ, การเพาะเลี้ยงไก่พื้นเมือง, เชิงธุรกิจ

Abstract

The objectives of this research were 1) to transfer knowledge on system development. and innovations in cultivating technology and integrated indigenous chicken economic value adding; and 2) organizing lessons learned with farmers groups to find ways to upgrade the potential of raising native chickens as a comprehensive business This research is a quantitative research. and qualitative Data were collected with the target group, 50 members of the Nadi Model Native Chicken Farming Enterprise Group, using a specific sampling method. Primary characteristics data were collected by using a 5-level estimation scale questionnaire and a structured interview form. Data were analyzed by descriptive statistics, percentage values and content analysis.

The results of the research revealed that the transfer of knowledge in system development and innovations in cultivating technology and comprehensive value-adding of native chickens' economics. It was found that the body of knowledge that could be transferred to farmers included: (1) knowledge about the development of cultivating potential and development of native chickens for business; Native chicken farming system (2) Knowledge of native chicken feed production to reduce costs “Yeast fermented cassava pulp” and (3) knowledge on marketing model development for promoting sales of live chicken, slaughtered fresh chicken, and processed food products from local chicken meat.

The results of a study on the opinion level of farmers from participating in system development activities and transferring innovations in native chicken production technology to add integrated commercial value in the square area Chaiyaphum Province found that farmers were satisfied with participating in the activities. Satisfaction at the highest level in all aspects The aspect that farmers were most satisfied with was 4.98 in 2 aspects, namely the knowledge transfer process. and lecturers has an average of 4.98

The results of taking lessons together with farmers groups to find ways to upgrade the potential of cultivating native chickens in a comprehensive business found that in the initial stage, farmers in the Ban Mai Nadi Model Native Chicken Enterprise who come as members do not have confidence that they can raise and sell chickens for real income Because the former occupation was agriculture, planting potatoes, sugarcane and rice, farmers saw it as a challenge. When proceeding in the early stages, the problem is Natural Disasters in Chaiyaphum Province damage Live chicken market shuts down, discourages farmers and did not see the results obtained Livestock, Square District went to the area to solve the problem and encourage such as organizing knowledge transfer activities Find a loan source for a chicken farming group. Along with promoting some farming equipment, farmers are now encouraged and able to drive the group efficiently.

Keywords : Potential Upgrading, Native Chicken Cultivation, Business

บทนำ (Introduction)

ในปัจจุบัน (พ.ศ.2564) ภายใต้อาณัติของการระบาดของโรคไวรัสโคโรนา (โควิด-19) อย่างรุนแรงทั่วโลก โดยเฉพาะประเทศไทยทำให้เกิดปัญหาในหลากหลายด้าน โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจนับว่าตกอยู่ในกระแสโลกาภิวัตน์เกิดการแข่งขันในทุกมิติ โดยเฉพาะการประกอบอาชีพที่เกิดการปรับเปลี่ยนและแข่งขันอย่างเต็มรูปแบบโดยเฉพาะอาชีพหลักของคนไทยคือเกษตรกรรมที่เน้นการผลิตแบบพออยู่พอกินยังนับว่ายังไม่เพียงพอต่อการสร้างรายได้ สร้างอาชีพ และสร้างความมั่นคงของชีวิต ดังนั้นการส่งเสริมให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนวิธีการผลิต เน้นการเพิ่มมูลค่าโดยใช้ผลผลิตทางการเกษตรเป็นฐานในการสร้างมูลค่าเพิ่ม สร้างเศรษฐกิจชุมชนที่จะก่อให้เกิดการทำกินสร้างรายได้เสริมเพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัวจึงเป็นทางเลือกหนึ่งซึ่งเป็นทางออกให้กับคนในสังคมชนบท จากผลการสำรวจที่น่าสนใจ พบว่า จุดอ่อนที่สำคัญประการหนึ่งของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือการมีจำนวนคนจนมากที่สุดของประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ 10.3 ของประชากรภาค และส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพของรัฐ ขาดโอกาสในการประกอบอาชีพ เป็นต้น (แผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2560-2564) ดังนั้น จึงเป็นข้อมูลที่ชี้ชัดได้ว่าส่วนหนึ่งว่าอาชีพที่ประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่ทำอยู่ คือ อาชีพเกษตรกรรม การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ยังนับว่าไม่เพียงพอที่จะมีรายได้สร้างความมั่นคงให้ชีวิตได้นั่นเอง โดยเฉพาะการเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจ เช่น ไก่พันธุ์พื้นเมืองและไก่พื้นเมืองลูกผสมในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ

จากการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเพาะเลี้ยงและพัฒนาไก่พื้นเมืองของเกษตรกรในจังหวัดชัยภูมินั้นพบว่า มีผู้นำไก่พื้นเมืองจากต่างถิ่นต่างสายพันธุ์เข้ามาในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ ทำให้ผู้เลี้ยงไก่สนใจเรื่องสายเลือด และพันธุกรรมของไก่มากขึ้น ชาวบ้านมีการนำภูมิปัญญาด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมืองไปใช้ตั้งแต่การเพาะขยายพันธุ์ การคัดเลือกพันธุ์ การดูแลรักษา และวิธีการรักษา ตลอดจนมีการออกแบบสิ่งก่อสร้างและโรงเรือนที่เหมาะสมบริเวณใกล้กับที่พักอาศัย ในภาพรวมระบบการเลี้ยงไก่พื้นเมืองในพื้นที่เมืองยังอยู่กระจัดกระจาย ยังไม่มีการรวมกลุ่มหรือขับเคลื่อนอย่างจริงจังส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงไว้เพื่อบริโภคภายในครัวเรือนเท่านั้น (Suthamdee, C., et al., 2013) และตัวอย่างผลการศึกษาวิจัยหมู่บ้านผลิตไก่พื้นเมืองครบวงจรที่ประสบความสำเร็จแล้ว บ้านไสขาม หมู่ที่ 2 ต. แพรกหา อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคามที่ประสบความสำเร็จแล้ว พบว่า การผลิตไก่พื้นเมืองครบวงจร ปีที่ 2 นั้นมีจุดเริ่มต้นที่ต่อเนื่องจากปีแรกในการเพิ่มรายได้แก่สมาชิกในหมู่บ้านที่เข้าร่วมด้วยการผลิตไก่พื้นเมืองเป็นอาชีพเสริม แทนรูปแบบ

การเลี้ยงแบบดั้งเดิม ในปีที่ 2 มีการดำเนินการถ่ายทอดเทคโนโลยี กิจกรรมทางการตลาดแก่กลุ่มสมาชิก รวมถึงมีการฝึกการเป็นวิทยากรให้แก่สมาชิกในกลุ่มด้วย และมีการเผยแพร่หมู่บ้านการผลิตไก่พื้นเมืองครบวงจรให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น กิจกรรมการร่วมจัดนิทรรศการ กิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่จะสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในการส่งเสริมอาชีพการผลิตไก่พื้นเมืองครบวงจรได้ (Suwanpakdee, A., et al., 2019)

ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้ลงพื้นที่ศึกษา สํารวจและพัฒนาโจทย์วิจัยในพื้นที่วิสาหกิจชุมชนเลี้ยงไก่พื้นเมืองใหม่มาติโมเดล อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นวิสาหกิจตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จสามารถก่อตั้งกลุ่มและผลิตไก่พื้นเมืองจำหน่ายในท้องตลาดสร้างรายได้แก่สมาชิกอย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจุบัน มีนายไสว ประดับวงศ์ เป็นประธานกลุ่ม และนางดาวเรือง จันทร์เจริญ เป็นกรรมการและเหรัญญิกของกลุ่ม ในปัจจุบันได้เพาะเลี้ยงและพัฒนาไก่พื้นเมืองเพื่อจำหน่ายนับเป็นอีกหนึ่งพื้นที่ ที่สำนักงานปศุสัตว์อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ โดยนายณัฐพงษ์ พ็ชรไพสิน ตำแหน่งปศุสัตว์อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิได้ ผลักดันให้จัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง รวมกลุ่มจำหน่ายไก่พื้นเมือง สร้างรายได้เพื่อให้เกษตรกรหลุดพ้นความยากจน ตามโครงการ"บ้านใหม่มาติโมเดล" ณ ปัจจุบันมีจำนวนสมาชิกอยู่ 50 ราย เจือปนให้สมาชิกทุกคนดำเนินการอยู่คือ ปรับปรุงคอกไก่ให้ได้มาตรฐานและสมัครเข้ารับการรับรองฟาร์มที่มีระบบป้องกันและการเลี้ยงดูสัตว์ที่เหมาะสม หรือ GFM สมาชิกทุกคนต้องฉีดวัคซีนให้ไก่ทุกๆ 3 เดือนโดยปศุสัตว์อำเภอจัตุรัสจะสนับสนุนวัคซีนให้แก่กลุ่มเกษตรกร เป็นต้น

อย่างไรก็ตามกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงไก่พื้นเมืองใหม่มาติโมเดลดังกล่าวได้มีจัดตั้งกลุ่มผู้แปรรูปไก่พื้นเมือง เพื่อจำหน่ายในพื้นที่และจังหวัด ชัยภูมิ เช่น ไก่ชำแหละ ไก่บอโอง ไก่อบสมุนไพร เป็นต้น เพื่อสร้างอาชีพและรายได้ ให้เกษตรกรหลุดพ้นความยากจน นอกจากนี้แล้วยังพบข้อมูลที่น่าสนใจที่น่าสนใจว่า ปัญหาที่ทางกลุ่มประสบอยู่ และมีความต้องการปัจจัยด้านนวัตกรรมเทคโนโลยี และองค์ความรู้เข้ามาสนับสนุนเพื่อแก้ไขและพัฒนาคือ ปัญหาการการผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด เพราะปัจจุบันได้รับการประสานจากทางปศุสัตว์อำเภอว่ามีบริษัทเอกชนผู้รับซื้อไก่จากจังหวัดพัทลุงต้องการให้เราผลิตไก่ส่งให้เดือนละไม่ต่ำกว่า 20,000 ตัว ซึ่งในปัจจุบันทั้งอำเภอจัตุรัสสามารถผลิตได้ประมาณ 10,000 ตัว จึงอยากให้ขยายผลการเลี้ยงผ่านเครือข่ายการจัดตั้งวิสาหกิจฯเพิ่มขึ้นเพื่อเพิ่มจำนวนเกษตรกรให้ผลิตไก่พื้นเมืองครอบคลุมทั้งอำเภอ ปัญหาด้านการเพาะเลี้ยง สมาชิกส่วนใหญ่ยังขาดองค์ความรู้ในระบบการจัดการผลิตไก่พื้นเมืองเชิงธุรกิจที่ถูกต้อง (Chancharoen, D., 2021)

จากลักษณะดังกล่าวถ้าอาชีพเหล่านี้ได้รับการเพิ่มมูลค่าและการสนับสนุนพัฒนาเป็นธุรกิจแบบครบวงจรเพื่อสร้างรายได้อย่างจริงจัง โดยการผลักดันให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ และการถอดบทเรียนเพื่อนำไปสู่การพัฒนา เมื่อโครงการวิจัยนี้เสร็จสิ้นจึงจะสามารถตอบโจทย์ของเกษตรกรจนทำให้เกิดการพัฒนาและถ่ายทอดนวัตกรรมเทคโนโลยีการผลิตไก่พื้นเมืองเพื่อเพิ่มมูลค่าเชิงพาณิชย์แบบครบวงจรในพื้นที่อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ เกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจเลี้ยงไก่พื้นเมืองใหม่มาดีโมเดลจำนวน 50 ครัวเรือน จะสามารถเรียนรู้และเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการพึ่งตนเองและการจัดการตนเองบนฐานเศรษฐกิจพอเพียง เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนไก่พื้นเมือง และผู้ที่สนใจการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบครบวงจร ซึ่งจะก่อให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้ใหม่ ได้แก่ การพัฒนาระบบ และถ่ายทอดนวัตกรรมเทคโนโลยีการผลิตไก่พื้นเมืองเพื่อเพิ่มมูลค่าเชิงพาณิชย์แบบครบวงจรในพื้นที่อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งจะทำให้ชุมชนมีชุดความรู้และนวัตกรรมเพื่อการจัดการตนเองในทุกมิติของการพัฒนาอย่างยั่งยืน เกิดการพัฒนาคน พัฒนาเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วม และความสงบสุข สามารถแก้ปัญหาชุมชนและปรับตัวท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงได้อย่าง มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาระบบ และนวัตกรรมเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงและการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจไก่พื้นเมืองแบบครบวงจร
2. เพื่อจัดกิจกรรมถอดบทเรียนร่วมกับกลุ่มเกษตรกรเพื่อหาแนวทางการยกระดับศักยภาพการเพาะเลี้ยงไก่พื้นเมืองเชิงธุรกิจแบบครบวงจร

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธีเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองบ้านใหม่มาดีโมเดล ตำบลหนองขาม อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1) แบบสอบถาม ประกอบด้วย แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สรุปรวข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

ตอนที่ 2 ศึกษาระดับความพึงพอใจ และการนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ของ
เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

ตอนที่ 3 ปัญหา และข้อเสนอแนะต่อการยกระดับศักยภาพการเพาะเลี้ยงไก่
พื้นเมืองเชิงธุรกิจแบบครบวงจร

2) แบบสัมภาษณ์

เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างซึ่งมีการตรวจสอบความถูกต้องในเนื้อหา
(Content validity) โดยนำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบข้อคำถาม ความ
เหมาะสม ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลภาคสนามเป็นหลัก ประกอบด้วย การเก็บ
รวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถาม และการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิง
ลึกมายืนยันและสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ และนำข้อมูลที่ได้นำมาสรุป แปรผลและรายงานผล ซึ่งมี
ขั้นตอนในการจัดเก็บ ดังนี้

- 1) จัดทำแผนการจัดเก็บข้อมูลจากประชากรที่ใช้ในการวิจัย โดยกำหนดวัน เวลา
สถานที่เก็บข้อมูล
- 2) จัดเตรียมแบบสัมภาษณ์และวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้เพื่อการเก็บข้อมูล
- 3) ประสานผู้นำชุมชนบ้านใหม่มาตีและตัวแทนเพื่อนัดหมายเกษตรกร
- 4) ผู้วิจัยและคณะออกไปสัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง
- 5) ตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของข้อมูล แปรผลและเขียนรายงาน

3.การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลที่รวบรวมมาได้ นำ
ข้อมูลมาจัดหมวดหมู่ บันทึกคะแนน แต่ละข้อลงในแบบลงรหัส นำไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำ
เสร็จรูปจากคอมพิวเตอร์วิเคราะห์ทางสถิติ แสดงการวิเคราะห์เป็นร้อยละ (Percentage) และ
วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา

4.ขั้นตอนการดำเนินงาน

- 1) ดำเนินการศึกษาสภาพการณ์เกี่ยวกับบริบทของชุมชน เป็นการทำความเข้าใจ
บริบทของชุมชนและบริบทของเกษตรกรที่เลี้ยงไก่พื้นเมืองในพื้นที่ อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ
เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนได้เสียในพื้นที่ การวิจัยในระยะนี้เป็นการศึกษาเพื่อให้
เข้าใจสภาพการณ์และบทบาทของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบและเพิ่มศักยภาพการ

เพาะเลี้ยงและพัฒนาไก่พื้นเมืองโดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธี เช่นการสัมภาษณ์ การสนทนาพูดคุย การสังเกตแบบมีส่วนร่วม เป็นต้น

2) กิจกรรมการวางแผนทำความเข้าใจกับเกษตรกรผ่านกระบวนการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ และการสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาพัฒนากระบวนการเพาะเลี้ยงไก่พื้นเมืองเชิงธุรกิจ

3) กิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาระบบ และนวัตกรรมเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงและการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจไก่พื้นเมืองแบบครบวงจร โดยวิทยากรที่มีประสบการณ์ทั้งเชิงวิชาการ ปศุสัตว์อำเภอ นักปฏิบัติ และผู้ประสบความสำเร็จในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเชิงธุรกิจ เป็นต้น

4) กิจกรรมการถอดบทเรียนร่วมกับกลุ่มเกษตรกรเพื่อหาแนวทางการยกระดับศักยภาพการเพาะเลี้ยงไก่พื้นเมืองเชิงธุรกิจแบบครบวงจร

5) กิจกรรมจัดเวทีคืนความรู้สู่ชุมชนเป็นการสร้างเครือข่ายถ่ายทอดองค์ความรู้แก่ผู้ที่สนใจการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบครบวงจร

6) กิจกรรมการเผยแพร่ ตีพิมพ์ระดับชาติ/นานาชาติ ผลงานวิจัย เผยแพร่ผ่านเว็บไซต์เพื่อนำเสนอผลการวิจัยต่อสาธารณชน และเพื่อนำไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาระบบ และถ่ายทอดนวัตกรรมเทคโนโลยีการผลิตไก่พื้นเมืองเพื่อเพิ่มมูลค่าเชิงพาณิชย์แบบครบวงจร ในพื้นที่อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิในพื้นที่ 3 ตำบล ครอบคลุมวิสาหกิจชุมชนฯ 4 แห่ง มีเกษตรกรเข้าร่วมจำนวน 200 คน โดยวิทยากรที่มีประสบการณ์ทั้งเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติการ ได้แก่ คณาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ปศุสัตว์อำเภอจตุรัส ผู้อำนวยการสอนเลี้ยงไก่พื้นเมืองบ้านใหม่มาตี เจ้าของฟาร์มอุ้งกายอำเภอหนองบัวแดง นักปฏิบัติ และผู้ประสบความสำเร็จในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเชิงธุรกิจ องค์ความรู้ที่ถ่ายทอด ได้แก่

1.1 องค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการเพาะเลี้ยงและพัฒนาไก่พื้นเมืองเชิงธุรกิจ ระบบการเลี้ยงไก่พื้นเมือง ประกอบด้วย สายพันธุ์ไก่พื้นเมืองและลักษณะทางเศรษฐกิจ โรงเรือนและพื้นที่เลี้ยงไกระบบปล่อยอิสระ อาหารไก่พื้นเมืองสูตรลดต้นทุน “มันสำปะหลังหมักยีสต์” และการให้น้ำ วิธีการเลี้ยงไก่พื้นเมือง การบันทึกข้อมูลฟาร์ม น้ำหนักตัวไก่พื้นเมืองกรมปศุสัตว์ ตารางเปรียบเทียบระบบการเลี้ยงไก่พื้นเมือง การจัดการสุขภาพและความปลอดภัยทาง

ชีวภาพ ปัญหาและข้อปฏิบัติที่ดี แนวทางการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ ตลาดไก่พื้นเมือง: โอกาสและความเป็นไปได้ เป็นต้น

1.2 องค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตอาหารไก่พื้นเมืองลดต้นทุน “กากมันสำปะหลังหมักยีสต์” กากมันสำปะหลังเป็นวัตถุดิบประเภทแป้งเป็นแหล่งคาร์โบไฮเดรตให้พลังงานได้ดี เนื่องจากเป็น แป้งอ่อน ย่อยง่าย ไม่มีสารพิษ เพราะกรดไฮโดรไซยานิกในมันสำปะหลังเมื่อถูกความร้อนจากการตาก ขบวนการผลิตอาหาร และการหมักจะสลายไปจนมีระดับต่ำกว่า 30 พีพีเอ็ม นอกจากนี้เชื้อราที่ขึ้นบนกากมัน สำปะหลังไม่มีการสร้างสารพิษ หรือมีอยู่ในระดับต่ำจนไม่เป็นอันตรายต่อสัตว์ กากมันสำปะหลังเป็นวัตถุดิบที่มีราคาถูก จึงนิยมมาใช้เป็นวัตถุดิบทดแทนปลายข้าวที่มีราคาแพง และทดแทนข้าวโพดซึ่งมักมีปัญหาสารพิษ จากเชื้อราได้ดี กากมันสำปะหลังที่ใช้ในอาหารไก่พื้นเมืองนั้น เป็นผลิตภัณฑ์ได้จากโรงงานแป้งมัน โดยใช้หัวมัน สำปะหลังสดมาล้างน้ำ แล้วไม่ให้แผลกจะได้น้ำแป้งและกาก ทำการแยกแป้งออกจากน้ำ โดยทิ้งไว้ให้แป้ง ตกตะกอนหรือเข้าเครื่องแยกโดยตรง แป้งที่ได้นำมาทำให้แห้งโดยใช้ความร้อนแล้วบดให้ละเอียดเป็นแป้งมันสำปะหลัง หัวมันสำปะหลังสด 1 กิโลกรัม ได้แป้งมันสำปะหลังเฉลี่ย 0.20 กิโลกรัม และได้กากมันสำปะหลัง 0.4–0.9 กิโลกรัม ราคากากมันสำปะหลังเฉลี่ย 0.30 – 0.65 บาทต่อกิโลกรัมขึ้นอยู่กับแต่ละพื้นที่ คุณค่าทาง อาหารของกากมันสำปะหลังจากการวิเคราะห์ ดังนี้ ความชื้น 83.40% โปรตีน 0.29 % ไขมัน 0.50% เยื่อใย 2.12% และเถ้า 0.41% จากผลการวิเคราะห์คุณค่าทางโภชนา เห็นได้ว่ากากมันสำปะหลังมีคุณสมบัติเป็นวัตถุดิบอาหารสัตว์ได้ การเพิ่มคุณค่าทางโภชนา ในกากมันสำปะหลังโดยการใชยีสต์ ซึ่งเป็นโปรไบโอติก (probiotic) ช่วยปรับสมดุลของ จุลินทรีย์ ในทางเดินอาหาร ทำให้สัตว์ย่อยและใช้ประโยชน์จากอาหารได้ดีขึ้น กระตุ้นให้เกิดภูมิคุ้มกันทาน ส่งผล ให้สัตว์มีอัตราการเจริญเติบโตที่ดี (พันทิพา พงษ์เพ็ญจันทร์, 2539) ดังนั้นการผลิตอาหารไก่พื้นเมืองสูตรลดต้นทุน “มันหมักยีสต์” นี้จะช่วยสร้างองค์ความรู้ด้านการผลิตอาหารไก่พื้นเมืองเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มมูลค่าให้กับไก่พื้นเมืองเพื่อเป็นแนวปฏิบัติให้แก่เกษตรกร และเป็นทางเลือกด้านอาชีพให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองเชิงพาณิชย์อย่างยั่งยืนต่อไป

1.3 องค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการตลาดเพื่อส่งเสริมการขายไก่มีชีวิต ไก่สดชำแหละ และผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปจากเนื้อไก่พื้นเมือง ประกอบด้วย สภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองในจังหวัดชัยภูมิ วิธีการรวบรวมไก่พื้นเมือง เส้นทางขนส่งในประเทศ สภาพตลาดไก่พื้นเมืองชายแดน วิธีการซื้อขายไก่พื้นเมือง ในตลาดการค้าชายแดนจุดรับซื้อไก่ก่อนการส่งออกขนส่งสินค้าไก่พื้นเมืองไปประเทศกัมพูชา เป็นต้น และจากสถานการณ์ที่แพร่กระจายของเชื้อไวรัสโคโรน่าทั่วประเทศทำให้ตลาดการค้าชายแดนต้องปิดตัวลงและเกษตรกรไม่สามารถส่งไก่มีชีวิตไป

ขายได้ จึงมีหน่วยงานภาครัฐเข้าไปส่งเสริมให้เกิดการนำไก่พื้นเมืองมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายเพื่อจำหน่ายเช่น ไก่ฟอย, ไก่สับพร้อมปรุง, ไก่อบโองสมุนไพร, ไก่ย่างสมุนไพร, แหนมไก่, ไส้กรอกไก่, หม่าไก่ เป็นต้น เพื่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างเงิน ในยุคการตลาดไม่มีชีวิตปิดตัวลง

1.4 ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของเกษตรกรจากการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาระบบ และถ่ายทอดนวัตกรรมเทคโนโลยีการผลิตไก่พื้นเมืองเพื่อเพิ่มมูลค่าเชิงพาณิชย์แบบครบวงจรในพื้นที่อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรม มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านที่เกษตรกรมีความพึงพอใจมากที่สุด คือ 4.98 อยู่ 2 ด้าน คือ ด้านกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ และด้านวิทยากร มีค่าเฉลี่ยที่ 4.98 แยกเป็นรายข้อดังนี้

ด้านกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ ข้อที่ได้ค่าเฉลี่ยมากที่สุด มี 4 ข้อ คือ 1) มีผังลำดับขั้นตอนและระยะเวลาการดำเนินงานชัดเจน 2) มีความสะดวก รวดเร็ว ดำเนินการตามระยะเวลาที่กำหนด 3) ความชัดเจนในการอธิบาย แนะนำขั้นตอนการดำเนินงาน และ 4) มีการดำเนินงานตามลำดับ ก่อน-หลัง ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.98 รองลงมาคือ ขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนเข้าใจง่าย ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.96

ด้านวิทยากร ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ วิทยากรมีความกระตือรือร้น เอาใจใส่ ค่าเฉลี่ย 5.00 รองลงมาคือ วิทยากรมีความรู้ ทักษะ ในงานด้านที่รับผิดชอบ และ วิทยากรชี้แจงข้อสงสัย ให้คำแนะนำ ให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากันที่ 4.98 รองลงมาคือวิทยากรยิ้มแย้มแจ่มใส มีบุคลิกที่เหมาะสม และการใช้เอกสาร สื่อประกอบการบรรยายและอุปกรณ์ในการอบรม/สัมมนาเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากันที่ 4.96

ด้านที่เกษตรกรมีความพึงพอใจรองลงมา คือ 4.96 แยกเป็นรายข้อดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการดำเนินกิจกรรม เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่องฉายสไลด์ และเครื่องถ่ายเอกสาร เป็นต้น ค่าเฉลี่ย 4.98 รองลงมาคือ มีป้ายประชาสัมพันธ์กิจกรรมอย่างชัดเจนและน้ำดื่ม อาหารสะอาด เพียงพอ ค่าเฉลี่ย 4.96 รองลงมาคือสถานที่จัดกิจกรรมมีความสะอาด เหมาะสมและมีสถานที่จอดรถสำหรับผู้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างเหมาะสม ค่าเฉลี่ย 4.94 ตามลำดับ

2. ผลการถอดบทเรียนร่วมกับกลุ่มเกษตรกรเพื่อหาแนวทางการยกระดับศักยภาพการเพาะเลี้ยงไก่พื้นเมืองเชิงธุรกิจแบบครบวงจร ปรากฏผลดังนี้

2.1 จุดแข็งของกลุ่มเกษตรกร คือได้รับการสนับสนุนและผลักดันจากหน่วยงานภาครัฐเช่นปศุสัตว์อำเภอ ปศุสัตว์จังหวัด พาณิชย์ และพัฒนาชุมชนให้การส่งเสริม มีไก่พื้นเมืองสาย

พันธุ์แท้ที่ได้รับการพัฒนา เนื้อไก่พื้นเมืองมีไขมันต่ำ นุ่ม แน่น เป็นที่ต้องการของตลาด หลังสถานการณ์โควิด19 คงมีโอกาที่ดีเพราะไก่พื้นเมืองมีราคาสูงกว่าไก่เนื้อ มีเครือข่ายเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองทั่วประเทศ มีแหล่งองค์ความรู้ด้านการผลิตไก่พื้นเมือง ปัญหา หรืออุปสรรค เช่น โรงฆ่าสัตว์ปีกที่ได้รับมาตรฐาน GMP ในอำเภอมีน้อย การเคลื่อนย้ายไก่ไปขายต่างพื้นที่ต้องอาศัยหน่วยงานภาครัฐช่วยเหลือ วัตถุดิบและอาหารสัตว์มีราคาสูง ขาดการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากไก่พื้นเมือง ขาดมาตรฐานฟาร์ม GMP โรค ขาดผู้ประกอบการรายใหญ่ที่ส่งออกไก่พื้นเมือง เป็นต้น

2.2 ในระยะเริ่มแรกเกษตรกรในกลุ่มวิสาหกิจเลี้ยงไก่พื้นเมืองบ้านใหม่นาดิโมเดลที่เข้ามาเป็นสมาชิกยังไม่มี的信心ว่าจะสามารถเลี้ยงและขายไก่มีรายได้อย่างแท้จริง เพราะอาชีพเดิมคือการเกษตร ปลูกมัน อ้อย และข้าวเกษตรกรจึงมองเป็นเรื่องทำขาย เมื่อดำเนินการไปในระยะแรกๆเกิดปัญหาคือ ภัยธรรมชาติน้ำท่วมจังหวัดชัยภูมิ เกิดความเสียหาย ตลาดไก่มีชีวิตปิดตัวลงทำให้เกษตรกรท้อแท้ และไม่เห็นผลที่ได้รับ ปศุสัตว์อำเภอจตุรัส ได้ลงพื้นที่แก้ไขปัญห และให้กำลังใจ เช่นจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ หาแหล่งเงินกู้ให้กับกลุ่มเลี้ยงไก่ พร้อมทั้งส่งเสริมอุปกรณ์การเลี้ยงบางส่วนตอนนี้เกษตรกรมีกำลังใจและสามารถขับเคลื่อนกลุ่มไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 จากการเข้าร่วมกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาระบบ และถ่ายทอดนวัตกรรมเทคโนโลยีการผลิตไก่พื้นเมืองเพื่อเพิ่มมูลค่าเชิงพาณิชย์แบบครบวงจร ในพื้นที่อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิในพื้นที่บ้านใหม่นาดิ ตำบลบ้านขามอำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ นั้นเกษตรกรเห็นว่า วิทยากรที่มีประสบการณ์ทั้งเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติการ เกษตรกรเกิดความพึงพอใจ และสามารถนำเอาองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นทำให้การเลี้ยงไก่ระบบมากขึ้น มีการบริหารจัดการโรงเรือน การดูแลสุขภาวะ การให้น้ำ-อาหาร โดยเฉพาะสูตรอาหารไก่พื้นเมืองสูตรลดต้นทุน “มันสำปะหลังหมักยีสต์” ที่เกษตรกรได้รับการถ่ายทอดความรู้ไปสามารถนำไปผลิตอาหารเพื่อเลี้ยงไก่ในระยะต่างๆ ช่วยลดต้นทุนค่าอาหารไก่กว่า 40 % ต่อเดือนเมื่อเทียบกับการให้อาหารแบบเดิม แต่ประสิทธิภาพไม่มีความแตกต่างกัน

2.4 จัดกิจกรรมการพัฒนารูปแบบการตลาดสมัยใหม่ ในช่วงสถานการณ์ที่เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ซึ่งส่งผลกระทบต่อการตลาดไก่พื้นเมืองที่ไม่สามารถนำไก่ไปขายยังตลาดชายแดนจังหวัดสุรินทร์ได้ ได้ช่วยสร้างองค์ความรู้ด้านการตลาดให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองบ้านใหม่นาดิเพื่อเป็นแนวปฏิบัติให้แก่เกษตรกร และเป็นทางเลือกด้านอาชีพให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองเชิงพาณิชย์ในสถานการณ์ที่เข้าสู่ภาวะปกติที่เกษตรกรจะสามารถขนส่งไก่พื้นเมืองไปขายได้ปกติ และนำมาใช้เป็นแนวทางการ ส่งเสริมและพัฒนาการเลี้ยงไก่พื้นเมือง เพื่อ

การส่งออกไปจำหน่ายนารายได้เข้าประเทศ สร้างรายได้ให้กับ เกษตรกร และผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการซื้อขาย สามารถส่งเสริมให้เกิดการนำไก่พื้นเมืองมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายเพื่อจำหน่ายเช่น ไก่ฝอย, ไก่สับพร้อมปรุง, ไก่อบโองสมุนไพร, ไก่ย่างสมุนไพร, แหนมไก่, ไส้กรอกไก่, หม่าไก่ เป็นต้น เพื่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างเงิน ในยุคการตลาดไก่มีชีวิตปิดตัวลง

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. ผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาระบบ และถ่ายทอดนวัตกรรมเทคโนโลยีการผลิตไก่พื้นเมืองเพื่อเพิ่มมูลค่าเชิงพาณิชย์แบบครบวงจร พบว่า องค์ความรู้ที่นำไปถ่ายทอดแก่เกษตรกร ได้แก่ (1) องค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการเพาะเลี้ยงและพัฒนาไก่พื้นเมืองเชิงธุรกิจ ระบบการเลี้ยงไก่พื้นเมือง (2) องค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตอาหารไก่พื้นเมืองลดต้นทุน “กากมันสำปะหลังหมักยีสต์” และ (3) องค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการตลาดเพื่อส่งเสริมการขายไก่มีชีวิต ไก่สดชำแหละ และผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปจากเนื้อไก่พื้นเมือง ผลจากการถ่ายทอดองค์ความรู้ดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมและสามารถนำองค์ความรู้ไปสู่การยกระดับพัฒนาการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเชิงธุรกิจได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย Pariyawongsakul, A. (1999) ได้ศึกษาธุรกิจเลี้ยงไก่พื้นเมืองกรณีศึกษาบ้านหนองไชย ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า 1) การจัดการด้านลงทุน ใช้เงินทุนในการสร้างโรงเรือนประมาณ 2,500 บาท และมีเงินทุนหมุนเวียนสำหรับใช้จ่ายเป็นค่าอาหาร ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า และยารักษาโรควันละ 0.98 บาทต่อตัว หรือเฉลี่ยเดือนละ 29.50 บาทต่อตัว การลงทุนและการจัดการต่าง ๆ ใช้ระบบเงินสดจึงมีสภาพคล่องสูง ต้นทุนการผลิตไก่พื้นเมืองอายุประมาณ 4 เดือน มีน้ำหนักเฉลี่ย 1.6 กิโลกรัม ๆ ละ 32.65 บาทส่วนราคาจำหน่ายไก่มีชีวิตเฉลี่ยกิโลกรัมละ 60 บาท จึงนับว่าได้คุ้มทุนและมีกำไร 2) การจัดการด้านการผลิตเกษตรกรส่วนใหญ่เลี้ยงไก่พื้นเมืองด้วยแรงงานสมาชิกในครอบครัว ไม่จ้างแรงงานให้ความสนใจการปรับปรุงคุณภาพอาหารไก่ การป้องกันรักษาโรคโดยใช้วัคซีน แต่ไม่ได้มีการปฏิบัติครบทุกครัวเรือน 3) การจัดการด้านการตลาด เกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายสินค้าในรูปไก่มีชีวิตที่หน้าแล้งมีเพียงส่วนน้อย (ร้อยละ 25.71) ที่นำไก่มีชีวิตไปจำหน่ายปลีกที่ตลาดสดปัจจุบันมีผู้จำหน่ายไก่ผสม 3 สายพันธุ์เป็นคู่แข่งสำคัญ ทั้งนี้เพราะไก่ดังกล่าวมีลักษณะใกล้เคียงกับไก่พื้นเมือง จึงทดแทนกันได้ในระดับหนึ่ง และ 4) รูปแบบการเลี้ยงไก่พื้นเมืองที่เหมาะสมสำหรับเกษตรกรบ้านหนองไชย ได้แก่ รูปแบบการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบกึ่งขังกึ่งปล่อย เกษตรกรต้องมีโรงเรือนสำหรับให้ไก่พื้นเมืองได้มีที่นอนในตอนกลางคืน และมีลานดินปล่อยให้ไก่หาอาหารในตอนกลางวัน

2. ผลการถอดบทเรียนร่วมกับกลุ่มเกษตรกรเพื่อหาแนวทางการยกระดับ

ศักยภาพการเพาะเลี้ยงไก่พื้นเมืองเชิงธุรกิจแบบครบวงจร พบว่า ในระยะเริ่มแรกเกษตรกรในกลุ่มวิสาหกิจเลี้ยงไก่พื้นเมืองบ้านใหม่นาดิโมเดล ที่เข้ามาเป็นสมาชิกยังไม่มีเชื่อมั่นว่าจะสามารถเลี้ยงและขายไก่มีรายได้อย่างแท้จริง เพราะอาชีพเดิมคือการเกษตร ปลูกมัน อ้อย และข้าว เกษตรกรจึงมองเป็นเรื่องท้าทาย เมื่อดำเนินการไปในระยะแรกๆเกิดปัญหาคือ ภัยธรรมชาติน้ำท่วมจังหวัดชัยภูมิ เกิดความเสียหาย ตลาดไก่มีชีวิตปิดตัวลงทำให้เกษตรกรท้อแท้ และไม่เห็นผลที่ได้รับ ปศุสัตว์อำเภอจตุรัส ได้ลงพื้นที่แก้ไขปัญหามา และให้กำลังใจ เช่น จัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้หาแหล่งเงินกู้ให้กับกลุ่มเลี้ยงไก่ พร้อมทั้งส่งเสริมอุปกรณ์การเลี้ยงบางส่วนตอนนี้เกษตรกรมีกำลังใจ และสามารถขับเคลื่อนกลุ่มไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wareerak., A. (2002) ได้ศึกษาการดำเนินงานของธุรกิจไก่พันธุ์พื้นเมืองลูกผสมในเขตอำเภออมลาลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า 1) การดำเนินงานของกลุ่มผู้เลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมืองลูกผสมในเขตอำเภออมลาลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ มีการดำเนินงานหลักอยู่ 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผน มีการวางแผนอยู่ 3 ด้าน คือ ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านเงินทุนหมุนเวียน การจัดองค์กร มีการดำเนินธุรกิจเป็นของตนเองหรือธุรกิจครอบครัวใช้แรงงานภายในครอบครัว มีการแบ่งช่วงเวลาในการปฏิบัติงานและแบ่งหน้าที่การปฏิบัติงานในครอบครัว การสั่งการ คือ ผู้เลี้ยงจะทำหน้าที่ชักจูงและกระตุ้นให้สมาชิกในครอบครัวของตนเองทำงานให้ดีที่สุด สมาชิกในครอบครัวมีหน้าที่ดูแลและช่วยเหลือในทุก ๆ เรื่องในฟาร์มและการติดต่อสื่อสารโดยการพูดคุยและปรึกษากัน และ การควบคุม มีอยู่ 4 ด้าน คือ ปริมาณของการผลิต คุณภาพ เวลา และต้นทุน 2) ความสำเร็จของธุรกิจการเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมืองลูกผสมมี 3 ประการ คือ ประการแรกด้านการผลิต โดยมีปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้ประสบความสำเร็จ คือพันธุ์ไก่ ผู้เลี้ยงได้พันธุ์ไก่ที่ตรงความต้องการของตลาด มีสุขภาพแข็งแรงทนทานต่อสภาพแวดล้อม อัตราการเลี้ยงรอดสูง ประสิทธิภาพการเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อดี โตเร็ว เนื้อแน่นไขมันน้อย คุณภาพซากตรงกับความต้องการของตลาด คุณภาพและปริมาณ มีการร่วมวางแผนเกี่ยวกับคุณภาพและปริมาณของผลผลิตที่จะออกมาสู่ตลาดว่าในแต่ละช่วงเวลาต้องการไก่ขนาดใต้น้ำหนักเท่าไร อายุเท่าไรปริมาณเท่าใด จึงทำการผลิตตามความต้องการของตลาด การจัดซื้อวัตถุดิบในการผลิต ผู้เลี้ยงมีการรวมกลุ่มกันในการจัดซื้อวัตถุดิบในการผลิต จึงทำให้มีอำนาจต่อรองให้ได้ราคาต่ำกว่าทั่วไป ซึ่งวัตถุดิบที่จัดซื้อร่วมกัน ได้แก่ ลูกไก่ อาหาร ยา วัคซีน แก๊สเกลบรองพื้น ทำให้สามารถลดต้นทุนการผลิตได้ ประการที่สองด้านการตลาด โดยมีการวางแผนการตลาดล่วงหน้าก่อนการผลิต โดยวางแผนร่วมกับผู้ซื้อเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด นอกจากจะมีการขายให้แก่ผู้ซื้อที่ตกลงกันไว้แล้ว การผลิตยังมีการยืดหยุ่นผลิตออกมาขาย

ปลีกให้ท้องถิ่นอีกร้อยละ 10-20 ของยอดที่ตกลงกันไว้จึงทำให้ส่วนนี้มีกำไรมากขึ้นและประการที่สามด้านเงินทุน มีการวางแผนการใช้เงินอย่างชัดเจน โดยแหล่งเงินมาจาก 2 แหล่ง คือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และเงินทุนของผู้ประกอบการเองในอัตราส่วน 80 : 20

ผลจากการเข้าร่วมกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาระบบ และถ่ายทอดนวัตกรรมเทคโนโลยีการผลิตไก่พื้นเมืองเพื่อเพิ่มมูลค่าเชิงพาณิชย์แบบครบวงจร ในพื้นที่อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิในพื้นที่บ้านใหม่นาดิ ตำบลบ้านขามอำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ นั้นเกษตรกรเห็นว่า วิทยากรที่มีประสบการณ์ทั้งเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติการ เกษตรกรเกิดความพึงพอใจ และสามารถนำเอาองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นทำให้การเลี้ยงไก่ระบบมากขึ้น มีการบริหารจัดการโรงเรือน การดูแลสุขภาพ การให้น้ำ-อาหาร โดยเฉพาะสูตรอาหารไก่พื้นเมืองสูตรลดต้นทุน “มันสำปะหลังหมักยีสต์” และการพัฒนารูปแบบการตลาดสมัยใหม่ ที่เกษตรกรได้รับการถ่ายทอดความรู้ไปสามารถนำไปผลิตอาหารเพื่อเลี้ยงไก่ในระยะต่างๆ ช่วยลดต้นทุนค่าอาหารไก่กว่า 40 % ต่อเดือนเมื่อเทียบกับการให้อาหารแบบเดิม แต่ประสิทธิภาพไม่มีความแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีการยกระดับศักยภาพและพัฒนาความรู้การเลี้ยงไก่พื้นเมืองของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wong-anan., S. (2002) ได้ศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการพัฒนาการเลี้ยงไก่ชนในจังหวัดอำนาจเจริญ ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาอุปสรรคในการเลี้ยงไก่ชนที่พบมากที่สุด คือ การเลี้ยงไก่เล็กและโรคระบาดไก่ ส่วนการได้รับการส่งเสริมการเลี้ยงไก่ชนนั้น เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับการฝึกอบรมจากหน่วยงานปศุสัตว์อำเภอ โดยเนื้อหาที่ได้รับฝึกอบรม คือ โรคและการป้องกันรักษา อาหารและการให้อาหาร พันธุ์ และการผสมพันธุ์กฏกติกาการชนไก่และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการชนไก่

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1) อยากให้มีการศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคหรือข้อจำกัดในการเพาะเลี้ยงไก่พื้นเมืองเชิงธุรกิจของเกษตรกรอย่างจริงจัง เพราะแต่ละคนมีต้นทุนและความต้องการที่ไม่เหมือนกัน และอยากให้หาแนวทางให้ได้ใช้ประโยชน์จากพันธุ์สัตว์ในท้องถิ่นเป็นหลัก และการผลิตอาหารลดต้นทุนจากธรรมชาติมากขึ้น

2) ควรส่งเสริมให้เกิดการเพิ่มมูลค่าเศษอาหารหรือวัตถุดิบในภาคการเกษตรที่สามารถนำมาใช้เลี้ยงไก่พื้นเมืองไก่เพราะต้นทุนค่าอาหารสัตว์แพงมาก

3) หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในพื้นที่ควรสนใจเข้ามาวางแนวทางสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อแก้ไขปัญหาและความเหลื่อมล้ำสร้างความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานรากพร้อมให้เกษตรกรปรับตัวและประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคงในยุคการระบาดของไวรัสโคโรนา 2019

4) จุดแข็งของกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ในอำเภอจตุรัส คือได้รับการสนับสนุนและผลักดันจากหน่วยงานภาครัฐเช่นปศุสัตว์อำเภอ ปศุสัตว์จังหวัด พาณิชย์ และพัฒนาชุมชนให้การส่งเสริมแต่ยังมีความต้องการอีกมากโดยเฉพาะเรื่องงบประมาณ

5) ไก่พื้นเมืองที่เป็นผลผลิตของอำเภอจตุรัสเป็นไก่พื้นเมืองสายพันธุ์แท้ที่ได้รับการพัฒนาเนื้อไก่พื้นเมืองมีไขมันต่ำ นุ่ม แน่น เป็นที่ต้องการของตลาด

เอกสารอ้างอิง (References)

- Suthamdee, C., et al., (2013). **Thai local wisdom in cultivating and developing commercial gamecocks, a case study of gamecock farmers in Chaiyaphum Province.** Faculty of Political Science, Chaiyaphum Rajabhat University.[In Thai]
- Chancharoen, D. (2 0 2 1). **Lecture on transferring knowledge on potential development of native chicken culture and development.** Director of Ban Mai Nadee Model Native Chicken School, Square District, Chaiyaphum Province. [In Thai]
- Wong-anan., S. (2002). **Farmers' opinions towards the development of gamecock farming in Amnat Charoen Province.** Thesis M.Sc. Khon Kaen: Khon Kaen University. [In Thai]
- Wareerak., A. (2 0 0 2). **Operations of the business of indigenous and hybrid chickens in Kamalasai District Kalasin Province.** Special Problem Study Report, MBA Maha Sarakham University: Maha Sarakham University. [In Thai]
- Pariyawongsakul, A. (1999). **Local chicken farming business Case study of Ban Nong Khoi, Tha Phra Sub-district, Mueang District, Khon Kaen Province.** Special Problem Study Report, MBA Maha Sarakham University: Maha Sarakham University. [In Thai]
- Suwanpakdee, A., et al. (2019). **A Study of Diversity and Blood Chemistry of Male Native Chickens in Phatthalung Province.** Thaksin University [In Thai]

